

Hodnotící zpráva evaluační komise

Úvod

Ústav střeoevropských studií Fakulty veřejných politik Slezské univerzity v Opavě je relativně mladý výzkumný a výukový ústav. Byl založen v roce 2011 se zaměřením na studium a výuku politiky a moderních dějin střední a východní Evropy. Brzy se zapojil do různých výzkumných projektů a podařilo se mu otevřít úplný studijní program o třech úrovních, byť vzhledem k nedostatečnému počtu kvalifikovaných pedagogických pracovníků kombinací samostatných studijních programů studia politologie a historie na různých úrovních.

Hodnotící zpráva byla vypracována podle Rozhodnutí děkana FVP SU č. 16/2019 na základě studia doručených materiálů podle bodu č. 4 uvedeného rozhodnutí a z dalších veřejně dostupných zdrojů. Z předepsaných materiálů chyběla koncepce rozvoje pracoviště na následujících pět let, protože pracoviště v tomto kalendářním roce svojí činnost končí. Pro hodnocení byla použita následující škála hodnocení tvůrčí činnosti:

- excelentní (1) – špičková mezinárodní kvalita
- velmi dobrá (2) – výzkum akceptovaný na mezinárodní úrovni
- dobrá (3) – výzkum standartní kvality s částečně mezinárodním dopadem
- přijatelná (4) – výzkum standartní kvality
- nedostatečná (5) – omezená kvalita a nízký počet výstupů

Celkové hodnocení tvůrčí činnosti ÚSES FVP SU

Tvůrčí činnost ústavu byla po dobu hodnoceného období výrazně ovlivněna determinanty na úrovni celospolečenských procesů (např. klesající počet zájemců o studium a s tím spojené oslabení pracoviště, periferní poloha Opavy), respektive širším celouniverzitním nebo celofakultním kontextem (definovaný rozsah publikační činnosti tvůrčích zaměstnanců, priority rozvoje, personální politika apod.).

Charakter tvůrčí činnosti poznamenalo, že ÚSES nebyl založen primárně jako výzkumné pracoviště, ale jako výsledek snahy posilnit a stabilizovat interdisciplinární pojetí

studijních programů. V hodnoceném období možno vidět dva určující faktory, které negativně ovlivňovaly kvalitu tvůrčí činnosti. Zaprvé, ústav se nepodařilo personálně stabilizovat, zadruhé, tvůrčí činnost se postupně rozptýlila do parciálních témat z několika oblastí výzkumu.

Pokud jde o personální situaci, během sledovaného období zde bylo postupně zaměstnáno 13 akademických pracovníků na plný úvazek a 6 na částečný úvazek, v současné době v důsledku útlumu činnosti od roku 2017 ústav zaměstnává jen 3 pracovníky na plný úvazek a 2 na částečný úvazek. Od jeho vzniku v roce 2011 do současnosti tu působí kontinuálně jen prof. Dušan Janák. Kromě něj ani jeden z tvůrčích pracovníků, zaměstnaných na plný úvazek, nepůsobil na ústavu po dobu celého hodnoceného období let 2014 – 2019. Paradoxně, větší stabilita byla mezi externími pracovníky, zaměstnanými na částečný úvazek. Každý z nich má však svoji domovskou afiliaci v akademickém prostředí, proto jejich přínos v tvůrčí činnosti byl marginální, resp. podle názoru komise není metodicky správně připisovat ho ÚSES. Dá se však souhlasit s tím, že význam externistů byl nezastupitelný ve vzdělávacím procesu.

Tvůrčí potenciál se vedení fakulty i ústavu snažilo zvýšit podporou kvalifikačních postupů (jedna inaugurace, jedna habilitace) a profesního rozvoje mladých zaměstnanců (získání čtyř Ph.D., z toho tří v období 2014.– 2019) i příchodem prof. Rudolfa Žáčka do vedení ústavu počátkem roku 2015. Na kvalitě tvůrčí činnosti ústavu se negativně podepsala smrt prof. Mečislava Boráka, jehož tvůrčí aktivity se pracoviště v krátkém časovém horizontu pokusilo kompenzovat působením dalšího graduovaného pracovníka, doc. Soni Gabzdilové, jejíž působení však bylo epizodické bez výraznějšího vkladu do tvůrčí činnosti ústavu. Mladší zaměstnanci a doktorandi zase většinou pocházeli z míst mimo Opavu (částečně kvůli neúplnosti curricula svobodných umění na Slezské univerzitě) a málokdy vnímali pozici zde jako něco víc než jen přechodnou fázi své akademické kariéry.

Zpočátku byl ústav výrazně multidisciplinární a zaměstnával vědce z různých humanitních oborů, později se přeorientoval více na moderní dějiny a politologii a nakonec se zaměřil v důsledku změn ve složení akademických pracovníků téměř výhradně na historii, resp. historickou sociologii. V letech 2014 – 2019 se pracovníci podíleli na dvou velkých a prestižních projektech, financovaných Grantovou agenturou ČR (*Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*, řešitel prof. Mečislav Borák, a *Průmyslové dělnictvo v českých zemích v letech 1938-1948*, řešen s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, spoluřešitel prof. D. Janák) a na dvou menších, ale rovněž zajímavých grantech, udělených touto agenturou. Od roku 2018 je ústav zapojen do výzkumného programu NAKI II, financovaného

Ministerstvem kultury ČR, jenž končí v roce 2021. Všechny tyto projekty se zabývaly významnými výzkumnými tématy, a i když žádný z nich nebyl financován mezinárodní grantovou agenturou (vzhledem k jejich typu a kvalitě, ale toto kritérium nepovažujeme za prvořadé) a nešlo ani o projekty či spolupráci na nejvyšší mezinárodní úrovni, nejméně dva z nich zahrnovaly nějakou formu mezinárodní účasti.

Nutnost zabezpečit interdisciplinární studijní programy i vzpomínaná nestabilita v personálním složení ústavu se ale přirozeně odrazily v tematické rozdrobenosti vědecko-výzkumné činnosti, jež je při dnešním charakteru výzkumu, založeném na týmech, hendikepem. Přesto je možné v tomto relativním kontextu a s přihlédnutím k velikosti ústavu získání několika externích projektů základního a aplikovaného výzkumu, aktivní participaci na dalších, kvalitu vybraných výstupů i aktivity v rámci rozvíjení mezinárodní spolupráce, které se mj. odráží v časopise *Central European Papers*, hodnotit jako velmi dobrý výsledek.

Při absolutním porovnávání s všeobecnými trendy v ČR i v zahraničí se však ukazují některé slabší stránky, především pokud jde o výstupy. Ačkoli jejich kvality žádné pochybnosti nevyvolávají, zvolená publikační strategie akademických pracovníků se zdá být mírně problematická: jen zřídka publikují v předních národních i mezinárodních odborných časopisech a upřednostňují většinou regionální a místní akademický tisk bez širšího dopadu. Např. z 11 knižních monografií vydaných autory, spojenými s ústavem, byly jen dvě, které nepublikovali místní vydavatelé Slezské univerzity, a jen jedna vyšla v nakladatelství nezávislém na instituci podílející se na výzkumu. To vše zbytečně snižuje nejen prestiž, ale také dosah a vliv publikací. V budoucnu by se všichni autoři měli alespoň pokusit publikovat v národních, nikoliv místních univerzitních nakladatelstvích. Souhrnně pak lze říci, že hlavní problémy představuje časté publikování přes SU a v českém jazyce, poměrně malý počet databázových publikací i vystoupení na významných konferencích doma i v zahraničí.

K pozitivům tvůrčí činnosti ve sledovaném období naopak patřila úspěšnost v prostředí interní grantové podpory, včetně projektů pro začínající badatele (doktorandy) a rozsah aktivit, směřujících k propojení výzkumu s výukovou činností a zahrnujících přípravu příslušných studijních programů i pořádání přednášek a workshopů, které studentům umožňovaly nejen seznámit se s výsledky výzkumů, ale také se do nich zapojit.

Zhodnocení jednotlivých pracovníků

Jak už bylo uvedeno, personálně se ústav po dobu celé jeho existence ani v hodnocených letech nepodařilo stabilizovat. I samotná sebehodnotící zpráva uvádí, že část tvůrčích

pracovníků nedokázala plnit interní standardy fakulty. Vzhledem na fakt, že ústav končí svojí činnost a v hodnoceném období na něm byla značná fluktuace, nepovažujeme za produktivní detailně hodnotit tvůrčí činnost každého jednotlivce.

Obecně je možné konstatovat, že z hlediska kvantity i po zohlednění Směrnice děkana č. 1/2014, byla publikační činnost pracovníků ústavu nevyvážená. Z posuzovaného materiálu vyplývá, že v tomto směru stál ústav zejména na aktivitě prof. Janáka, Dr. Slováčka, doc. Janáka a částečně Dr. Hlavienky, který v hodnoceném období teprve obhájil dizertační práci. Na druhé straně je nutné konstatovat, že někteří pracovníci publikovali minimálně, nebo dokonce vůbec.

Z hlediska kvality publikací je třeba diferencovat mezi jednotlivými oblastmi výzkumu, v rámci kterých pracovníci ÚSES publikovali. Zatímco např. v sociologii je možné považovat publikování v databázových časopisech za standard, v historii nebo politologii tomu tak není. Po zohlednění tohoto stavu se dá konstatovat, že velmi dobré výsledky v oblasti publikační činnosti dosáhli prof. Janák, doc. Janák, Dr. Slováček a Dr. Hlavienka. Slibně se rozvíjela zejména publikační činnost doc. Janáka, v jehož případě se dají vyzdvihnout jednak publikace v databázích, jednak monografie v speciálním nakladatelství SLON. Důkazem jeho ambicí je příprava grantu v jedné ze schémat ERC.

Tvůrčí pracovníci ústavu se při prezentaci svých výsledků soustředili zejména na akce, organizované v rámci ČR při možná až nadměrně vysokém počtu vlastních konferencí a seminářů, přičemž část přednesených referátů nebyla pak využita k publikaci ve formě vědeckých článků. Jen málo konferenčních vystoupení či přednášek směřovalo do zahraničí, a i v tomto případě šlo spíše o akce menšího významu, i když kupř. výsledky výzkumu české dělnické třídy či politických perzekucí obyvatelstva by určitě vyvolaly zájem širokého spektra odborníků v České republice i v zahraničí. Výjimkou byla účast doc. Janáka na světovém kongresu sociologů v roce 2018.

Všechny deklarované zahraniční pobyty a stáže měly jen krátkodobý charakter (maximálně 10 dní, v jednom případě není délka uvedena přesně), poměrně nízký byl i počet výukových a monitorovacích pobytů v rámci programů Erasmus a Erasmus +.

Při komplexním pohledu uvedené velmi dobré výsledky jmenovaných jednotlivců ale zůstávají ve stínu aktivit dalších tvůrčích pracovníků, které byly nanejvýš na přijatelné úrovni. Objektivně je nutno dodat, že většina z nich působila na ústavu krátce, proto se nemohli naplno

Při komplexním pohledu uvedené velmi dobré výsledky jmenovaných jednotlivců ale zůstávají ve stínu aktivit dalších tvůrčích pracovníků, které byly nanejvýš na přijatelné úrovni. Objektivně je nutno dodat, že většina z nich působila na ústavu krátce, proto se nemohli naplno zapojit do systematické práce. Kořeny tohoto problému jsou převážně strukturální, ústav je malý a navíc pro českou akademickou sféru okrajový, proto mohl být jen stěží první volbou kariérně orientovaných mladých vědců (nebo čímkoliv víc než pouze krokem na cestě vzhůru). Tyto skutečnosti lze přes vysokou úroveň kompetence a nasazení vedoucích zaměstnanců v rámci akademického života v České republice jen těžko překonat. Vzhledem k omezeným lidským zdrojům, nestabilitě pracovníku a trvalému odlivu mozků do větších a centrálních institucí proto personální situace zůstává dlouhodobě křehká.

Závěr

Po důkladném zvážení všech dostupných informací konstatujeme, že většina sledovaných ukazovatelů v hodnoceném období splňuje parametry výzkumu standardní kvality, přičemž jen některé z nich dosáhly mezinárodní úroveň, resp. byly publikované v databázových časopisech, které jsou vyžadované na úrovni fakulty. Z uvedeného vyplývá, že tvůrčí činnost ÚSES v letech 2014 – 2019 byla na dobré úrovni (viz výše). Tento výsledek dle našeho mínění odpovídá tomu, že šlo o poměrně nové pracoviště, krátce po jeho založení v roce 2011, nepodařilo se ho personálně stabilizovat a nestihlo se výrazněji etablovat na mezinárodní úrovni. Uvedený rámec kvality překročili jen někteří jednotlivci, kteří prováděli důležité výzkumy a publikovali kvalitní vědecké práce, ale svojí aktivitou nemohli výrazněji ovlivnit celkové hodnocení.

Dr hab. Kazimierz Miroszewski, prof. U Š

28. 06. 2020

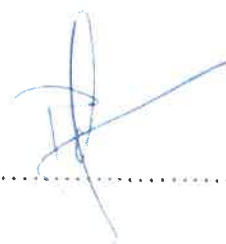
.....
.....
.....

Při komplexním pohledu uvedené velmi dobré výsledky jmenovaných jednotlivců ale zůstávají ve stínu aktivit dalších tvůrčích pracovníků, které byly nanejvýš na přijatelné úrovni. Objektivně je nutno dodat, že většina z nich působila na ústavu krátce, proto se nemohli naplno zapojit do systematické práce. Kořeny tohoto problému jsou převážně strukturální. Ústav je malý a navíc pro českou akademickou sféru okrajový, proto mohl být jen stěží první volbou kariérně orientovaných mladých vědců (nebo čímkoliv víc než pouze krokem na cestě vzhůru). Tyto skutečnosti lze přes vysokou úroveň kompetence a nasazení vedoucích zaměstnanců v rámci akademického života v České republice jen těžko překonat. Vzhledem k omezeným lidským zdrojům, nestabilitě pracovníku a trvalému odlivu mozků do větších a centrálních institucí proto personální situace zůstává dlouhodobě křehká.

Závěr

Po důkladném zvážení všech dostupných informací konstatujeme, že většina sledovaných ukazovatelů v hodnoceném období splňuje parametry výzkumu standardní kvality, přičemž jen některé z nich dosáhly mezinárodní úroveň, resp. byly publikované v databázových časopisech, které jsou vyžadované na úrovni fakulty. Z uvedeného vyplývá, že tvůrčí činnost ÚSES v letech 2014 – 2019 byla na dobré úrovni (viz výše). Tento výsledek dle našeho mínění odpovídá tomu, že šlo o poměrně nové pracoviště, krátce po jeho založení v roce 2011, nepodařilo se ho personálně stabilizovat a nestihlo se výrazněji etablovat na mezinárodní úrovni. Uvedený rámec kvality překročili jen někteří jednotlivci, kteří prováděli důležité výzkumy a publikovali kvalitní vědecké práce, ale svojí aktivitou nemohli výrazněji ovlivnit celkové hodnocení.

v Košicích, 29.6.2020

zapojit do systematické práce. Kořeny tohoto problému jsou převážně strukturální, ústav je malý a navíc pro českou akademickou sféru okrajový, proto mohl být jen stěží první volbou kariérně orientovaných mladých vědců (nebo čímkoliv víc než pouze krokem na cestě vzhůru). Tyto skutečnosti lze přes vysokou úroveň kompetence a nasazení vedoucích zaměstnanců v rámci akademického života v České republice jen těžko překonat. Vzhledem k omezeným lidským zdrojům, nestabilitě pracovníku a trvalému odlivu mozků do větších a centrálních institucí proto personální situace zůstává dlouhodobě křehká.

Závěr

Po důkladném zvážení všech dostupných informací konstatujeme, že většina sledovaných ukazovatelů v hodnoceném období splňuje parametry výzkumu standardní kvality, přičemž jen některé z nich dosáhly mezinárodní úroveň, resp. byly publikované v databázových časopisech, které jsou vyžadované na úrovni fakulty. Z uvedeného vyplývá, že tvůrčí činnost ÚSES v letech 2014 – 2019 byla na dobré úrovni (viz výše). Tento výsledek dle našeho mínění odpovídá tomu, že šlo o poměrně nové pracoviště, krátce po jeho založení v roce 2011, nepodařilo se ho personálně stabilizovat a nestihlo se výrazněji etablovat na mezinárodní úrovni. Uvedený rámec kvality překročili jen někteří jednotlivci, kteří prováděli důležité výzkumy a publikovali kvalitní vědecké práce, ale svojí aktivitou nemohli výrazněji ovlivnit celkové hodnocení.

Ve Václavě.....

29.06.2020

Jaroslav Klíma

.....

.....